

Klagenemnda for offentlige anskaffelser

Saken gjelder: Klassifisering av anskaffelse. Annet.

Innklagede gjennomførte en konkurranse med forhandling for anskaffelse av to rammeavtaler for telt til personell. Konkurransen var kunngjort etter forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Klager anførte at konkurransen var kunngjort etter feil regelverk, samt at det ikke var adgang til å kunngjøre rammeavtalene med varighet på ti år. Klagenemnda kom til at det ikke forelå særlige omstendigheter som begrunnet en avtalelengde på ti år.

Klagenemndas avgjørelse 23. mars 2023 i sak 2022/1688

Klager: Tacticus AS, Henriksen Gruppen AS og H. Henriksen AS

Innklaget: Forsvarsmateriell

Klagenemndas

medlemmer: Karin Fløistad, Alf Amund Gulsvik og Elisabeth Wiik

Bakgrunn:

- (1) Forsvarsmateriell (heretter *innklagede*) kunngjorde 15. juli 2022 en konkurranse med forhandling for anskaffelse av to rammeavtaler for telt til personell. Rammeavtalens varighet var angitt til ti år. Anskaffelsens verdi ble estimert til 303 millioner kroner. Frist for å søke om prekvalifisering var 30. august 2022.
- (2) I kunngjøringen var det angitt Hoved-CPV-kode: «39522530 Telt». De øvrige CPV-kodene var «35000000 Sikkerhets-, brannslukkings-, politi og forsvarsutstyr», «37414300 Reparasjonssett til telt», «39522000 Presenninger, seil til båter, seilbrett eller seilvogner, solseil, markiser, telt og campingutstyr» og «39522500 Campingutstyr av tekstil».
- (3) Innklagede har opplyst at Forsvarets Logistikkorganisasjon i 2021 og 2022 forsøkte å gjennomføre to konkurranser for anskaffelse av patroljetelt etter Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften). Disse konkurransene ble senere avlyst, og ansvaret for å gjennomføre anskaffelsen ble etter dette overført til Forsvarsmateriell.
- (4) Forsvarsmateriell gjennomførte en markedsundersøkelse og konferanse med aktuelle leverandører i første kvartal av 2022. Innklagede har opplyst at det her ble avklart at patroljeteltene som forsvaret har behov for ikke eksisterer på markedet. Etter en vurdering av behovet for militære tilpasninger og regelverk, la innklagede til grunn at anskaffelsen gjaldt forsvarmateriell, og derfor skulle reguleres av Forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser (heretter *FOSA*). Anskaffelsen ble etter dette utlyst som en konkurranse med forhandling etter FOSA § 5-3.
- (5) Det fremgikk av kunngjøringen at det skulle etableres to rammeavtaler for produksjon og levering av totalt tre typer telt: Type A, B og C. Type A er enkeltpersonstelt, type B er

Postadresse
Postboks 511
Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse
Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Tlf.: 55 19 30 00

E-post: post@knse.no
www.klagenemndssekretariatet.no

beregnet på 2-3 personer og type C er beregnet på 4-6 personer. Den ene rammeavtalen gjelder telttypen A, mens den andre rammeavtalen gjelder typene B og C. Leverandørene kunne levere tilbud på én eller begge rammeavtalene.

- (6) I kravspesifikasjonen fremgikk følgende under punkt 1.2 «*General expectations*»:

«The products are expected to fulfil the functions described in section 1.3 Areas of use and Appendix 9.1 [eller 9.2] Scenario description, and the technical requirements listed in section 3 Technical requirements.

Life expectancy of both products is 2 years, with 80 days of use each year.»

- (7) For begge rammeavtalene fremgikk følgende av kravspesifikasjonen punkt 1.3 «*Area of use*»:

«Patrol tents are used by all branches of the Norwegian Armed Forces. The primary function of the patrol tents is to protect the soldier from external stresses such as rain, wind and snow as further described in STANAG 4370 (exempt climatic zone C3 and C4). Patrol tents will be used for rest and recovery. They will also be used for planning operations and in some cases as an observation post. For further examples and conditions, see Appendix 9.1 [eller 9.2] Scenario description.»

- (8) Kravspesifikasjonen var delt inn «*Shall-requirement*» og «*Should-requirement*». Disse var beskrevet på følgende måte:

«2.1 Shall requirement

A SHALL-requirement describes the minimum product requirement that SHALL be fulfilled.

SHALL-requirements are not subject for evaluation but will be verified fulfilled or not fulfilled. Lack of fulfilling a SHALL-requirement will cause rejection of the offer.

2.2. Should-requirement

A SHOULD-requirement is a requirement that SHOULD be fulfilled for the product to be in compliance with the function and quality requirements. These requirements will be evaluated.»

- (9) I kravspesifikasjonen ble gitt en forklaring på hva «*Scenario description*» var under punkt 1.3.1. Det fremkom her at «*[t]he intent with scenario descriptions is to provide examples of how Norwegian soldiers operate in various environments and climates. The use of scenario descriptions shall provide a better understanding of why the properties and functions of the equipment is important to the Norwegian Armed Forces. See Appendix 9.2 Scenario description for examples of use of tent B and tent C [or see Appendix 9.1 Scenario description for example for use for tent A]*».

- (10) Følgende fremgikk av begge rammeavtalene under «*General scenario description (GSD)*»:

«In general, the Norwegian armed forces use these kinds of tents to gain protection against the environment in all climatic conditions. The tent is a suitable place to conduct different military tasks. The tents we use is procured for military operations, both close

to enemy forces and in training. Therefore, the tents are often used as cold bivouacs, not heated with a stove. It is however possible to use stoves in the tent if needed.

The tents perform well in snow and in windy conditions with snowdrift, and in wet conditions with rain and moisture from the outside. The tents also work in cold weather conditions down to 30 degrees below zero, both with and without snowpack on the ground.

When used in periods without snow covered ground, the tents will be pitched on soil or gravel ground.

Tents used by armed forces have low visual signature, are portable and easy to use. When adjusted for size and areas of use, the tents are durable and meet all military needs.»

- (11) Flere av kravene i kravspesifikasjonen var utledet fra scenariobeskrivelsene til de ulike teltene. Scenariobeskrivelsen ga eksempler på operasjonell bruk som teltene skulle brukes til. Innklagede har vist til at «*Should*»-kravene 005, 105 og 205 til teltpene A, B og C er eksempler på slike krav. Følgende fremgår under disse kravene: «*The tent SHOULD be able to pitch according scenario description*».
- (12) Følgende fremgikk under «*Should*»-kravene 003, 004, 103, 104, 203 og 204 til teltpene A, B og C i kravspesifikasjonen:
- «*Overall performance*» - «*The tent as a system SHOULD be functional to 1.2 General expectations, including the situations described in the Scenario Description*»
  - «*Robustness*» – «*The tent as a system SHOULD be robust enough to endure use according to the scenario description*»
- (13) For teltpene B og C, var det stilt flere krav til teltenes åpning og størrelse i kravspesifikasjonen. Disse kravene knyttet seg til scenariobeskrivelsene, og eksempelvis fremgikk følgende av beskrivelsen til teltpen B: «*[e]ntering the tent through the main entrance is easy, even with combat gear. Inside he has a vestibule large enough to use a stove and facilities for a fast and quiet entry/exit wearing combat gear*». Under «*Should*»-kravene 120, 121, 220 og 221 fremgikk følgende:
- «*Entrance opening*» - «*The shape and design of the main entrance door SHOULD be suitable for use according to scenario description*»
  - «*Main vestibule size*» - «*The tent SHOULD have a main vestibule, large enough to be used according to scenario description*».
- (14) Under «*Shall*»-kravene 49, 166 og 266 «*Tear strength main fabric*» for teltpene A, B og C, fremgikk følgende:
- «The main fabric SHALL have a tear strength of ≥ 20 N according to ISO 13937- 4:2000 (double tear test). Note: Test method 3.3 – Tear force/ 3.6 Tongue shaped test specimen»*
- (15) Flere krav i kravspesifikasjonen var knyttet til oppsetting og nedsetting av teltene. Det ble stilt følgende «*Should*»-krav under 006, 007, 106 107, 206 og 207 for teltpene A, B og C:

- «Function» – «The tent SHOULD be possible to pitch alone with winter gloves within 12 minutes»
  - «Function» - «The tent SHOULD be possible to pack down alone with winter gloves from pitched within 12 minutes»
- (16) Det var stilt krav til telttypene A, B og C sine materialer og farge under krav 008, 108, 208, 013, 114 og 214 i kravspesifikasjonen. Følgende fremgikk:
- «Reflective material» - «The tent SHALL NOT have reflective or hi-viz material in any component»
  - «Colour» – «The outer tent fabric SHALL be in pantone 19-0516TCX colour»
- (17) For telttypen A, ble det stilt følgende krav til ventilasjon under krav 022 og 023 i kravspesifikasjonen:
- «Air slit» - «The tent SHALL have minimum one air slit on the upper part of tent (entrance not included)»
  - «Air slit» – «Air slits SHOULD ensure sufficient ventilation according to scenario description»
- (18) For telttypene B og C, ble det stilt følgende krav til teltenes ventilasjon under krav 128, 129, 130, 228, 229 og 230:
- «Air slit» - «The tent SHALL have minimum two air slits placed on the upper part of tent (entrance not included)»
  - «Air slit» – «The slits SHOULD ensure sufficient ventilation according to scenario description»
  - «Air slit» – «All openings SHALL have a mosquito net with 780 mesh»
- (19) Tildelingskriteriene i konkurransen var «Quality» (70 prosent) og «Price» (30 prosent).
- (20) I «Annex C Time and Terms of Delivery» var det under punkt 4 «Delivery Time» angitt følgende:
- «Delivery time, the time it takes from order is placed, until delivery, is maximum 180 calendar days.*
- Partial deliveries and or longer delivery time can be agreed upon for each specific order.»*
- (21) Innklagede mottok to spørsmål angående punktet om «Delivery Time», herunder følgende:
- «For tilbydere med produksjon utenfor Europa er denne ledetiden kort og vil virke prisdrivende grunnet økte kostnader til raskere, og mindre miljøvennlig transport. 240 kalenderdager, dvs. ca. 3 mnd. Ekstra, vil lede til rimeligere tilbudspriser og mer miljøvennlig transport. Kan dere vurdere å forlenge maksimal leveringstid?»*

«Viser til samme punkt, og formuleringen «Partial deliveries and or longer delivery time can be agreed upon for each specific order». I hvor stor grad vil vi kunne regne med at dellevering og/eller lengre ledetid kan avtales for hver ordre?»

- (22) Innklagede besvarte begge spørsmålene slik: «*The Draft Contract, including Annex C, is a draft version. Furthermore, the procedure for the competition involve the use of negotiations*».
- (23) Henriksen Group AS, H. Henriksen AS og Tacticus AS (heretter *klager*) sendte inn forespørsel om å få delta i konkurransen som et fellesskap.
- (24) Seks leverandører ble prekvalifisert, herunder Kärcher Futuretech GmbH, Friluftsmagasinet AS, Bertel O. Steen Defence & Security, LosbergerDeBoer Bachmann RDS, Oskar Pedersen AS og Safety & Security Service AS. Tilbudsfristen var 7. februar 2023.
- (25) Innklagede meddelte ved brev av 26. september 2022 at klager ikke oppfylte kvalifikasjonskravet om ISO 9001:2015-sertifisering eller dokumentasjon på tilsvarende kvalitetsledelsessystem, og derfor var avvist fra konkurransen i medhold av FOSA § 11-12 første ledd bokstav a.
- (26) Klager påklaget avvisningen i brev av 6. oktober 2022. Det ble her gjort gjeldende at anskaffelsen av patroljetelt ikke var forsvarsmateriell, og at innklagede dermed hadde anvendt uriktig regelverk. Det ble også gjort gjeldende at rammeavtalens varighet på ti år var ulovlig. Disse feilene medførte avlysningsplikt av konkurransen. Det ble varslet om søksmål dersom innklagede ikke tok klagen til følge.
- (27) Innklagede tok ikke klagen til følge i brev av 7. oktober 2022. Det ble her vist til at markedsundersøkelsen klargjorde at innklagedes behov av patroljetelt ikke fantes på markedet. Det operative behovet medførte flere kostnadsdrivende krav som ikke er vanlig for sivile produkter, og dette begrunnet at anskaffelsen gjaldt forsvarsmateriell. Innklagede kunne heller ikke se at vilkårene for å begjære midlertidig forføyning var til stede, da det ikke var sannsynliggjort et hovedkrav eller sikringsgrunn.
- (28) Den 12. oktober 2022 tok klager ut begjæring om midlertidig forføyning. I forføyningssaken anførte klager å være uriktig avvist fra konkurransen.
- (29) I prosesskriv datert 2. november 2022 ba klager om at anførselene knyttet til innklagedes anvendelse av uriktig regelverk og avtalevarighet også skulle behandles under muntlig forhandling fem dager senere, og at hovedkravet skulle pådømmes.
- (30) Tingretten avslo dette 4. november 2022, fordi den korte tiden var uforenelig med tvistelovens krav om forsvarlig saksforberedelse. Regelverksvurderingen og rammeavtalenes varighet var følgelig ikke tema for den muntlige forhandlingen 7. november, og ble ikke avgjort. I endelig kjennelse av 9. november 2022 kom retten til at klager var rettmessig avvist.
- (31) Klagen ble brakt inn for Klagenemnda for offentlige anskaffelser 15. desember 2022.
- (32) Konkurransen pågår fremdeles, og det er dermed ikke inngått kontrakt.

- (33) Innklagede har opplyst at deler av begrunnelsen og bakgrunnen for kravene som er stilt i konkurransen, er knyttet til informasjon som ut fra nasjonale sikkerhetsinteresser er gradert begrenset eller høyere etter sikkerhetsloven. Klagenemnda har løst saken på bakgrunn av dokumentasjonen som er fremlagt, og som ikke er gradert etter sikkerhetsloven.
- (34) Nemndsmøte i saken ble avholdt 20. mars 2023.

Anførsler:

Klager har i det vesentlige anført:

- (35) Teltene er helt ordinære telt, som ikke er omfattet av unntaket i forskriften § 2-1 (1) bokstav b, jf. forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser § 1-3 (1) bokstav a. Innklagede har brutt regelverket for offentlige anskaffelser ved å utlyse konkurransen etter FOSA.
- (36) Det foreligger ikke forhold som kan tilsi en betydelig utvidelse av normal maksimal kontraktsperiode til ti år. Innklagede har brutt regelverket ved å utlyse rammeavtaler for telt med ti års varighet.
- (37) Feilene i konkurransen medfører avlysningsplikt.

Innklagede har i det vesentlige anført:

- (38) Innklagede bestrider at regelverket er brutt. Anskaffelsen gjelder levering av forsvarsmateriell. Konkurransen er kunngjort og gjennomføres på korrekt måte etter anskaffelsesloven og forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser.
- (39) Rammeavtalens varighet på ti år er begrunnet i særlige omstendigheter, og i tråd med regelverket.

Klagenemndas vurdering:

- (40) Klager har deltatt i konkurransen, og har saklig klageinteresse, jf. forskrift om klagenemnd for offentlige anskaffelser § 6. Klagen er rettidig. Konkurransen gjelder anskaffelser av telt til personell som er en vareanskaffelse. Anskaffelsens verdi er estimert til 303 millioner kroner.
- (41) Klagenemnda skal i det følgende ta stilling til om anskaffelsen av patroljetelt er en forsvars- og sikkerhetsanskaffelse.
- (42) Det følger av forskriften § 1-3 (1) bokstav a at forskriften kommer til anvendelse på kontrakter på forsvars- og sikkerhetsområdet som gjelder levering av «*forsvarsmateriell, herunder også delkomponenter*». Hva som skal anses å være forsvarsmateriell er nærmere definert i § 4-1 bokstav f, hvor det fremgår at «*materiell som er spesielt utformet eller tilpasset militære formål og militært bruk, som våpen, ammunisjon eller krigsmateriell*» er forsvarsmateriell.
- (43) Forsvarsdepartementet har i sin Veileder til forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser uttalt at bestemmelsen inneholder to vilkår som begge må være oppfylt for at anskaffelsen skal anses å gjelde «*forsvarsmateriell*», se side 14. For det første må materiellet være «*spesielt utformet eller tilpasset militære formål og militært*

bruk». For det andre må materiellet være bestemt til bruk som våpen, ammunisjon eller krigsmateriell. Det siste vilkåret kan ikke utledes direkte av forskriften, men i veilederen er det vist til den tilsvarende bestemmelsen i direktiv 2009/81/EØF om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser art. 1, nr. 6. Direktivbestemmelsen definerer «*militært materiel*» som «*udstyr spesielt utformet eller tilpasset til militære formål og bestemt til bruk som våben, ammunition eller krigsmateriel*».

- (44) Det er ubestridt at patruljeteltene skal anvendes i militære operasjoner. Klagenemnda legger derfor til grunn at vilkåret om at materiellet må være bestemt til bruk som krigsmateriell er oppfylt.
- (45) Spørsmålet for klagenemnda er dermed om teltene er «*spesielt utformet eller tilpasset militære formål og militært bruk*».
- (46) Ved vurderingen av om materiellet er «*spesielt utformet eller tilpasset*» militære formål og bruk, må det tas utgangspunkt i produsentenes intensjon på tidspunktet for materiellets design, utvikling eller fremstilling, jf. veilederen til forsvars og sikkerhetsanskaffelser, på side 14.
- (47) I fortalen til direktiv 2009/81/EC, avsnitt 10, omtales forsvarsmateriell («*militært materiel*») slik:

«I dette direktiv bør der ved «militært materiel» navnlig forstås de produkttyper, som er oppført på listen over våben, ammunition og krigsmateriel i Rådets afgørelse 255/58 af 15. april 1958 (4), og medlemsstaterne kan ved gennemførelsen af dette direktiv henholde sig alene til denne liste. Listen omfatter kun materiel, som er designet, udviklet og fremstillet til specifikt militære formål. Der er dog tale om en generisk liste, som skal fortolkes bredt i lyset af den løbende udvikling, som teknologien, indkøbspolitikkerne og de militære behov undergår, og den heraf følgende udvikling af nye typer af materiel, f.eks. på grundlag af Unionens fælles liste over militært udstyr. I dette direktiv bør der ved militært materiel endvidere forstås produkter, som oprindeligt har været beregnet til civil anvendelse, men siden er blevet tilpasset til militære formål med henblik på anvendelse som våben, ammunition eller krigsmateriel.»

- (48) Ved vurderingen av om materiellet skal anses som forsvarsmateriell, er det dermed relevant å se hen til listene i det siterte avsnittet over. Det er på det rene at telt ikke står oppført på verken 1958-listen eller «*Unionens fælles liste over militært udstyr*». Det fremgår imidlertid av direktivets fortale, at listene ikke er ment til å gi en uttømmende regulering av hvilket materielle som omfattes. Oppdragsgiver må derfor foreta en selvstendig vurdering av om materiellet likevel utgjør forsvarsmateriell etter forskriften § 1-3 (1) bokstav a.
- (49) Av fortalen til direktivet fremgår det at materielle som opprinnelig er produsert med tanke på sivile formål, men som senere tilpasses militære formål og militært bruk, kan være omfattet av definisjonen.¹ Som eksempel i EU-kommisjonens fortolkningsnotat, Anvendelsesområde, side 5, vises det til et helikopter som var utviklet for det sivile markedet, kan utgjøre forsvarsmaterielle hvis det senere har fått «*distinguishable military*

---

¹ Se fortalen til direktiv 2009/81/EC, avsnitt 10.

technical features (weapon systems, avionics, etc.) enabling it to carry out missions that are clearly military (e.g. armed reconnaissance, fire support, air-to-air combat)».

- (50) Hvor omfattende tilpasninger som kreves for å oppfylle vilkåret, er nærmere behandlet i Veilederen til forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser, på side 16. Følgende fremgår:

«Hvor omfattende tilpasninger av sivilt materiell utformet for sivile formål/sivilt bruk som kreves for at det er «spesielt utformet eller tilpasset» militære formål, må vurderes konkret. For eksempel vil lakkering av ordinære sivile kjøretøy i militære farger ikke være tilstrekkelig, ettersom det da kun foretas helt begrensede modifikasjoner av materiellet som innebærer at kjøretøyets utforming eller bruk ikke endrer formål. Slike anskaffelser må gjennomføres etter anskaffelsesforskriften.»

- (51) Klagenemnda må ta stilling til om innklagedes tilpasninger av patroljeteltene, medfører at materiellet er blitt endret på en slik måte at teltene er spesielt utformet eller tilpasset militære formål eller bruk. Dette beror på en konkret vurdering av de tilpasningene som er foretatt.
- (52) Anskaffelsen omfatter to rammeavtaler for produksjon og levering av tre typer patroljetelt: Type A, B og C. Type A er enkeltpersonstelt, type B er beregnet på 2-3 personer og type C er beregnet på 4-6 personer. Den ene rammeavtalen gjelder telttype A, mens den andre rammeavtalen gjelder typene B og C.
- (53) Etter at innklagede gjennomførte markedsundersøkelse i 2021 ble det avklart at de behovene innklagede har for patroljetelt til bruk i forsvaret, ikke kunne imøtekommes av telt som produseres for det sivile markedet. Innklagede vurderte at spesifikasjonene ved teltene var av militærteknisk art, og la derfor til grunn at anskaffelsen gjaldt forsvarsmateriell.
- (54) Klager fremholder på sin side at kravene enkeltvis kan tilfredsstillende sivilt bruk eller behov, eksempelvis ved at telt med lufteluker er en ønsket tilpasning for jegere og fugletittere. Det er også trukket frem at variasjoner i størrelse, form og utforming som følge av antall personer, arbeidsstilling, oppholdskomfort og lignende, er helt ordinære parametere i det sivile markedet. Klager hevder derfor at patroljeteltene oppfyller et utvalg av «hyllevarer» i ulik utforming.
- (55) Etter klagenemndas oppfatning, må imidlertid de ulike kravene til teltene ses i sammenheng ved vurderingen av om teltene er spesielt tilpasset militært formål eller bruk. Patroljeteltene skal benyttes til militære operasjoner, og kravene er utformet for at teltene totalt sett skal oppfylle forsvarets operasjonelle behov, på best mulig måte. I innklagedes argumentasjon er det blant annet trukket frem krav knyttet til teltenes slitestyrke, funksjonalitet, lufteluker, farge og kamuflasje, størrelsen på åpning og teltets høyde. Etter nemndas syn, medfører alle disse tilpasningene at teltene, samlet sett, er spesielt tilpasset et militært bruk.
- (56) Klagenemnda finner det etter dette at anskaffelsen gjelder levering av «forsvarsmateriell», jf. forskriften § 1-3 (1) bokstav a.

Rammeavtalens varighet

- (57) Klagenemnda tar dernest stilling til om innklagede har brutt regelverket for offentlige anskaffelser, ved å kunngjøre rammeavtalene med varighet på ti år.
- (58) Oppdragsgiver kan ikke inngå rammeavtaler for mer enn syv år, med mindre det foreligger «*særlige omstendigheter*», jf. FOSA § 6-1 (4) første setning. Ved vurderingen av om det foreligger særlige omstendigheter skal oppdragsgiver ta hensyn til «*levert materiell og leverte installasjoners eller systemers forventede levetid, samt de tekniske vanskelighetene som et leverandørskifte kan forårsake*».
- (59) Etter anskaffelsesforskriften er den normale begrensningen for rammeavtaler angitt til fire år. Lovgiver har hensyntatt at det ved anskaffelser av forsvarsmateriell er behov for rammeavtaler med lengre varighet, ettersom rammeavtalens normale lengde er økt med tre år. Hensynet til konkurransesituasjonen i markedet tilsier at unntaket skal tolkes snevert.
- (60) Innklagede har for det første begrunnet rammeavtalens varighet med at materiellet skal fungere i sammenheng med øvrig materiell over tid, og at den vanlige levetiden for såkalt «*basemateriell*», som inkluderer teltsystemer, har en forventet levetid på ti år. Klagenemnda bemerker imidlertid at regelverket fastsetter syv år som maksimal varighet for rammeavtaler, og en praksis hvor det legges opp til at materiellsystemer generelt har en levetid på ti år er dermed ikke forenlig med dette utgangspunktet. Nemnda kan derfor ikke se at en slik praksis kan utgjøre en særlig omstendighet for å ha lengre varighet på avtalen enn syv år. Av anskaffelsesdokumentene gikk det frem at forventet levetid på teltene i seg selv er to år, basert på 80 dagers bruk hvert år.
- (61) Innklagede har også vist til at det vil ta opptil to år før alle avdelinger har fått tilgang og tilstrekkelig opplæring til materiellsystemet. Det vises i den forbindelse også til at det er lang ledetid på materiell, ettersom krevende råvaretilgang i markedet kan medføre at det vil ta opptil ett år før første leveranse av telt ble levert.
- (62) At det vil ta tid å innrullere nytt materiell, må etter klagenemndas syn ses i sammenheng med at anskaffelsen nettopp gjelder forsvarsmateriell, og at regelverket derfor åpner for at avtalen har en varighet på syv år. Tiden det tar frem til materiellet er på plass ved alle avdelinger, utgjør ikke en særlig omstendighet i denne sammenheng. Videre har innklagede uttalt at det foreløpig er usikkerhet rundt råvaretilgangen og forventet ledetid, og at situasjonen kan endre seg innen avtalens oppstart. Etter nemndas oppfatning kan en usikker forventning om ledetiden ikke begrunne en lengre avtalevarighet enn utgangspunktet etter regelverket. At det foreligger en viss risiko tilknyttet markedssituasjonen, er et forhold som vil gjøre seg gjeldende ved de fleste langvarige kontrakter.
- (63) Innklagedes anførsler om behov for varighet på rammeavtalen synes å stille likhetstrekk med varighet på rammeavtalen og hvor lenge teltene vil kunne være i bruk. Begrensningen på 7 års varighet er for hvor lenge det kan foretas nye avrop. Et avrop, herunder på reservedeler, kan ha en varighet ut over 7 års perioden.
- (64) Nemnda kan dermed ikke se at det foreligger «*særlige omstendigheter*» som begrunner en avtalelengde på ti år. Dette utgjør et brudd på regelverket.

(65) Slik saken er opplyst, finner klagenemnda ikke grunnlag for å konstatere at feilen har hatt betydning for deltakerinteressen i konkurransen. Konkurransen er kunngjort etter riktig regelverk, og med relevante CPV-koder i Mercell og Doffin. Det er heller ikke holdepunkter for at en eventuell nedjustering av avtalen til syv år, har påvirket andre leverandørers mulighet til å delta i konkurransen. Klagenemnda kan på denne bakgrunn heller ikke se at klager har rett på å få klagegebyret tilbakebetalt, jf. klagenemndsforordningen § 13.

Konklusjon:

Forsvarsmateriell har brutt regelverket for offentlige anskaffelser, ved å kunngjøre rammeavtalene med varighet på ti år.

For Klagenemnda for offentlige anskaffelser,

Karin Fløistad

Dokumentet er godkjent elektronisk